

Філіпчук Неоніла Степанівна — теріолог та педагог

Олена Лашкова

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (Київ)
Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова (Київ)
e-mail: olenalashkova@gmail.com

LASHKOVA, O. Filipchuk Neonila Stepanivna, a mammalogist and teacher. — Neonila Stepanivna Filipchuk is a biologist, mammalogist, and educator. She began her scientific career by studying the morpho-physiology and ecology of ground squirrels. These studies became the basis for writing a thesis for a Candidate of Sciences degree. Then she became interested in ecological research and assessment of the state of populations of rare and endangered rodent species (of the genera *Spalax* and *Stylodipus*) of the fauna of Ukraine. Later, she became a high school teacher in the National Pedagogical Drahomanov University. She authored over 70 scientific and methodological works.

Біографічні деталі

Неоніла Степанівна Філіпчук — біологиня, педагогиня, кандидатка біологічних наук, доцентка кафедри зоології НПУ ім. М. П. Драгоманова. Народилася 02.02.1946 в с. Дацьки Чуднівського району Житомирської обл.

Тут у 1962 р. закінчила середню школу і вступила на природничий факультет Черкаського педагогічного інституту (нині Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького) за спеціальністю «Біологія на англійській мові викладання». Після закінчення (1967 р.) залишилася на кафедрі зоології на посаді стажерки-дослідниці з можливістю проходити стажування в Інституті зоології АН УРСР.

У 1970 р. вступила до аспірантури (відділ експериментальної екології Інституту зоології), а в 1976 р. захистила кандидатську дисертацію. З 1990 р. працювала на кафедрі зоології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова на посаді асистентки, старшої викладачки, з 1996 р. — доцентки.

Рис. 1. Неоніла Степанівна Філіпчук. Фото з особової справи. Близько 2000 року.

Ключові доробки в галузі теріології

Коло наукових інтересів — зоологія (теріологія), екологія, географічна мінливість морфологічних особливостей популяцій окремих видів гризунів, охорона рідкісних та загрожених видів ссавців фауни України.

Під керівництвом проф. І. Т. Сокура підготувала і захистила у 1976 р. кандидатську дисертацію на тему «Морфологічні особливості популяцій ховрахів малого і крапчастого степової і лісостепової зони України». За цією темою підготувала низку статей (Сокур & Филипчук 1977; Сокур *et al.* 1988). Надалі вивчала мінливість їх краніальних ознак (Лашкова *et al.* 2009).

Займалася вивченням рідкісних та загрожених видів ссавців фауни України, зокрема видами родів *Spalax*, *Nannospalax*, *Scirtopoda*) (Филипчук & Янголенко 1986, 1990; Филипчук 1990, 1994). Результати досліджень лягли в основу написання ряду нарисів для Червоної книги України (1994), Української енциклопедії імені М. Т. Бажана (1994), Навчального атласу (1999), обґрунтування створення заказника місцевого значення «Цецино» в околицях м. Чернівці для охорони поселень сліпака буковинського.

Авторка близько 70 наукових праць. Є співавторкою навчального посібника «Зоологія» (2006) для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів, методичних розробок для проведення лабораторних занять (1990) та польової практики з зоології хребетних (2001), навчальних програм з курсів «Зоологія хордових» та «Філогенія хордових».

У НПУ ім. Драгоманова вела дослідження за напрямком досліджень кафедри зоології «Зміст, форми і засоби фахової підготовки вчителів».

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Від часу утворення (1982 р.) Українського відділення Всесоюзного теріологічного товариства (УО ВТТ) і до 1990 р. була скарбівничою товариства. Брала участь у всіх наукових і організаційних заходах товариства, зокрема й у роботі оргкомітетів із проведення Пленумів УО ВТТ.

Упродовж багатьох років була заступником Голови Ради НТТСМ природничо-географічного факультету НПУ ім. М. П. Драгоманова, членом методичної комісії МОН України, членом журі з оцінки робіт МАН.

Рис. 2. Учасники Пленуму Українського відділення Всесоюзного теріологічного товариства (УО ВТТ), м. Черкаси, 1984 р. Неоніла Філіпчук — у центрі, біля неї — ліворуч — І. Турянин, праворуч — М. Ковтун та С. Золотухіна. Фото з архіву І. Загороднюка (з альбому С. Золотухіної), фрагмент; редаквано.

Має величезний педагогічний досвід. З 1990 р. Неоніла Степанівна Філіпчук викладала на кафедрі зоології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Читала лекційні курси «Зоологія хордових», спецкурс для магістрів «Філогенія хордових», «Зоологія з основами екології тварин», «Зоологія з основами географії тварин». Проводила лабораторні заняття з вказаних курсів, польову та педагогічну практику. Керувала курсовими, дипломними й магістерськими роботами. Співпрацювала з кафедрою екології Києво-Могилянської академії (проводила заняття з польової практики) та Київським університетом ім. Бориса Грінченка (читала курс «Зоологія хребетних» для вчителів, які проходили стажування).

У 2000 р. нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

Захоплення Неоніли Степанівни — подорожі, історія, театр, сучасна українська музика та література, багато часу проводить з онуками.

Література

- Сокур, И. Т., Н. С. Филиппчук. 1977. Морфофизиологические особенности географических популяций малого и крапчатого сусликов. *Вестник зоологии*, № 5: 8–11.
- Сокур, И. Т., М. В. Дворников, В. А. Лобков, Н. А. Полушина, Ю. А. Реут, В. А. Токарский, Н. С. Филиппчук. 1988. Наземные белычьи Украины (современное состояние, особенности экологии, рациональное использование и охрана). В кн.: *Изученность териофауны Украины, её рациональное использование и охрана*. Наукова думка, Киев, 51–63.
- Филиппчук, Н. С., Е. И. Янголенко. 1986. Современное распространение, численность и особенности экологии белозубого слепыша на Украине. *Вестник зоологии*, № 1: 55–59.
- Филиппчук, Н. С. 1990. Слепыш песчаный. *Редкие и исчезающие виды млекопитающих СССР*. Наука, Москва, 90–97.
- Филиппчук, Н. С., Е. И. Янголенко. 1990. Буковинский слепыш. *Редкие и исчезающие виды млекопитающих СССР*. Наука, Москва, 82–89.
- Філіпчук, Н. С. 1994. Сліпак буковинський *Spalax graecus* Nehring, 1898. *Червона книга України. Тваринний світ*. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, Київ, 395.
- Филиппчук, Н. С., Е. И. Янголенко. 1994. Современное распространение, численность и особенности экологии белозубого слепыша на Украине. *Вестник зоологии*, № 1: 55–59.
- Лашкова, О., Н. Філіпчук, Я. Навозенко, І. Дзеверін. 2009. Географічна мінливість краніологічних ознак ховраха малого (*Spermophilus pygmaeus*, Sciruridae, Rodentia) фауни України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*, 26: 72–78.

ЛАШКОВА, О. Філіпчук Неоніла Степанівна — теріолог та педагог. — Н. С. Філіпчук — біолог, теріолог, педагог. Почала свій науковий шлях з вивчення морфологічних та екологічних особливостей ховрахів. Ці дослідження стали основою для написання кандидатської дисертації. Потім захопилась дослідженнями екології та оцінкою стану популяцій рідкісних і загрожених видів гризунів (сліпаки та кандибка) фауни України. Надалі — викладач вищої школи (Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова). Автор понад 70 наукових і методичних праць.